

Od roku 2010 další možnosti pracovat a brát důchod

„Když jsem četla v Době seniorů informaci o tom, jaké změny přinesla novela důchodového zákona a co se z toho bude týkat důchodců, zaznamenala jsem slib, že se časopis k některým změnám vrátí podrobněji a zcela určitě také k souběhu výplaty starobního důchodu a příjmu z výdělečné činnosti, protože to se zcela určitě seniorů týká. Děkuji za přehlednou informaci o všech hlavních změnách, jakou jste, a musím říci, že podle mne jako první, přinesli. Ted' bych ještě prosila znovu vysvětlit, jak budou nově moci důchodci pracovat? Při těch stoupajících cenách je to potřeba.“

B.M., Praha 10

Podle stávající právní úpravy platné do 31.12.2009 má pojištěnec, který dosáhne důchodového věku (ten se „po novu“ stanoví u pojištěnců narozených v letech 1936 až 1968 podle přílohy zákona a u pojištěnců narozených po roce 1968 podle § 32 odst.3 zákona, tzn. muži, bezdětné ženy a ženy s 1 dítětem 65 let, ženy s 2 a více dětmi 62 až 64 let podle počtu vychovaných dětí) a vznikne mu nárok na starobní důchod, dvě možnosti. Bud' nadále setrvat v zaměstnání bez pobírání starobního nebo plného invalidního důchodu a za každých odpracovaných 90 kalendářních dnů si tak zvýšit nárok na důchod zvýšením procentní výměry důchodu o 1,5% (za 360 kalendářních dnů, tedy ne za 1 rok, tj. za 365 dnů, jak je to někdy mylně vykládáno, o 6% výpočtového základu), nebo pobírat starobní důchod a vedle toho pracovat s výdělkem, který důchodový zákon neomezuje. Jedinou omezující a diskriminační podmínkou je, že pracovní právní vztah musí být uzavřen na dobu určitou, nejvýše však na dobu 1 roku.

Obě současné možnosti výdělečné činnosti po vzniku nároku na starobní důchod, tj. jedna bez pobírání důchodu, druhá naopak při pobírání důchodu, mají zůstat zachovány i po 31.12.2009, kdy začne platit od 1.1.2010 nová právní úprava. Druhá možnost (souběh výplaty starobního důchodu a příjmu z výdělečné činnosti) má však být vylepšena dvojím způsobem:

Za prvé se od 1.1.2010 ruší omezující podmínka u pracovního právního vztahu (pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti), když se již nebude požadovat, aby pracovní právní vztah byl sjednán na dobu určitou, nejvýše však na dobu 1 roku. Znamená to, že poživatelé starobního důchodu budou moci být zaměstnání při pobírání

starobního důchodu i na dobu delší, než je 1 rok, anebo v pracovním poměru na dobu neurčitou, jako ostatní zaměstnanci. **A za druhé - každý starobní důchodce, který takto bude při důchodu pracovat, bude mít ze zákona právo požádat jedenkrát za dva roky výdělečné činnosti o přepočtení výše starobního důchodu ve smyslu zvýšení procentní výměry důchodu za každých odpracovaných 90 kalendářních dnů o 0,1%, tj. za 360 kalendářních dnů o 0,4% a za 720 kalendářních dnů (požádá-li o zvýšení po dvou letech) o 0,8% výpočtového základu.** Pokud výdělečná činnost skončí, bude si moci požádat o zvýšení i dříve než za dva roky, hned při jejím skončení. **Opatření požádat o přepočtení důchodu jedenkrát za dva roky** má umožnit předejít každoročním žádostem o přepočtení důchodu a k zahlcení tak ČSSZ vysokým počtem těchto žádostí.

Při obou těchto možnostech výdělečné činnosti (při zaměstnání tzv. „na procenta“ nebo při souběhu výplaty starobního důchodu a příjmu z výdělečné činnosti) **se při zvýšení procentní výměry, resp. jejím přepočtu, bude vycházet z výdělků, z nichž byl vyměřen starobní důchod,** ať již přiznaný ke vzniku nároku na starobní důchod nebo až později, pokud pojištěnec pokračoval v zaměstnání nepřetržitě po vzniku nároku na důchod a nepožádal o jeho přiznání, **nikoliv z výdělků z další výdělečné činnosti.**

Úplnou novinkou pak je možnost od 1.1.2010 pobírat starobní důchod v souběhu s příjmem z výdělečné činnosti pouze ve výši poloviny starobního důchodu, tj. polovinu základní a polovinu procentní výměry. Za každých takto odpracovaných 180 kalendářních dnů se zvýší procentní výměra starobního důchodu o 1,5% výpočtového základu. Jde tedy o kombinaci dvou předtím zmíněných možností výdělečné činnosti – tzn. o kombinaci zaměstnání tzv. „na procenta“ se souběhem výplaty starobního důchodu, resp. jeho části – poloviny, s příjmem z výdělečné činnosti. Podle MPSV má jít o postupný odchod do starobního důchodu, při kterém pojištěnec bude čerpat část důchodu a zároveň bude do důchodového systému nadále přispívat placením pojistného. Tento způsob výdělečné činnosti má umožnit zaměstnávat seniory více na částečný úvazek.

Pro úplnost je třeba uvést, že zákon nově také výslovně stanoví způsob zvyšování procentní výměry starobního důchodu, na který vznikl nárok při získání kratší doby pojištění (tedy při nezískání doby 25 až 35 roků doby důchodového pojištění i s náhradními dobami, resp. 30 roků doby pojištění bez náhradních dob, jak je tato potřebná doba stanovena od roku 2010 a jak o tom Doba seniorů informovala v přehledu změn v důchodovém pojištění

od roku 2010) a **dosažení věku o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození** (dnes nárok v 65 letech při 15 letech pojištění, nově při 20 letech a dosažení důchodového věku muže stejného data narození, což znamená při důchodovém věku takového muže 65 let při dosažení 70 let věku) **za dobu výdělečné činnosti vykonávané po vzniku nároku na tento důchod bez jeho pobírání. Za každý celý rok této výdělečné činnosti vykonávané do dosažení doby pojištění potřebné pro nárok na starobní důchod podle § 29 odst. 1** (tedy do získání doby pojištění 25 až 35 roků, resp. 30 roků) **se procentní výměra tohoto starobního důchodu zvyšuje o 1,5 % výpočtového základu a po dosažení této doby pojištění se zvyšuje procentní výměra za každých 90 kalendářních dnů této výdělečné činnosti o 1,5 % výpočtového základu jako u klasického starobního důchodu.**

JUDr. Zdeněk Hájek, Rada seniorů